

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

DECIZIE

cu privire la respingerea recursului depus de Tobultoc Maria,
reprezentată de avocatul Bagrin Aurelia

în cauza de contencios administrativ intentată la cererea de chemare în
judecată depusă de Tobultoc Maria împotriva Casei Naționale de Asigurări
Sociale privind obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil,
repararea prejudiciului moral, precum și a cheltuielilor de asistență juridică,

împotriva deciziei din 21 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău

*(Dosarul nr. 3ra-1331/22
NR. PIGD 2-19128980-01-3ra-28122022)*

Pensia de urmaș nu se calculează în baza unei pensii speciale. Aplicarea
art. art. 24-26 din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156-XIV din
14 octombrie 1998.

Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani, jud. A. Paniș,
Curtea de Apel Chișinău, jud. A. Minciuna, V. Negru, E. Palanciuc

29 ianuarie 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa părților recursului depus de Tobultoc Maria,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte,*

Diana Stănilă,

Ion Malanciuc, *judcători,*

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 05 august 2019, Tobultoc Maria, a depus în instanța de contencios administrativ acțiune împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, solicitând anularea deciziei de refuz nr.277 din 21 mai 2019 privind acordarea pensiei de urmaș Mariei Tobultoc, obligarea autorității publice pârâte să stabilească și să achite pensia de urmaș din momentul solicitării, repararea prejudiciului moral în mărime de 50 000 lei, restituirea cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 5 000 lei.

2. În motivare a invocat că, conform deciziei de refuz nr.277 din 21 mai 2019 privind acordarea pensiei de urmaș a Casei Teritoriale de Asigurări Sociale a sectorului Buiucani, municipiul Chișinău, Mariei Tobultoc i s-a refuzat acordarea pensiei de urmaș în temeiul art.24 al Legii nr.156 din 14.10.1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat. Art.2 al Legii nr.156 din 14.10.1998, indică că, dreptul la pensie îl are persoana care îndeplinește condițiile de prezenta lege.

3. Conform art.24 al Legii nr.156 din 14.10.1998, pensia de urmaș se acordă dacă persoana decedată beneficia de pensie pentru limita de vârstă sau pensie de dezabilitate ori îndeplinea condițiile pentru obținerea unei pensii de dezabilitate prevăzute de cap. III secțiunea 3 din prezenta lege. Art.25 alin.(1) al Legii nr.156 din 14.10.1998, indică că, se stabilește pensia de urmaș soțului supraviețuitor dacă la momentul decesului susținătorului sau pe parcursul a cinci ani după deces, a împlinit vârsta de pensionare prevăzută de art.41 alin.(1) sau a fost încadrat în grad sever accentuat de dezabilitate, a avut cel puțin 15 ani de căsătorie cu persoana decedată și nu s-a recăsătorit.

4. Conform art.26 alin.(1) din Legea nr.156 din 14.10.1998, în cazul în care întreținătorul era beneficiar de pensie pentru limita de vârstă sau de pensie de dezabilitate severă, se stabilește procentual din pensia pentru limita de vârstă sau din pensia de dezabilitate severă aflată în plată sau actualizată, după caz, iar când întreținătorul nu era beneficiar de pensie sau era beneficiar de pensie de dezabilitate accentuată sau medie, se stabilește procentual din pensia potențială calculată pentru dezabilitate severă.

5. Cuantumul pensiei de urmaș se calculează în mărime de 50% pentru fiecare urmaș. Pct. 19 al Regulamentului privind modalitatea de calculare a pensiilor și modalitatea de confirmare a stagiului de cotizare pentru stabilirea pensiilor, anexa 1, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.165 din 21 martie 2017, pensia de urmaș în cazul în care întreținătorul este beneficiar de pensie pentru limita de vârstă sau de pensie de dezabilitate severă, se stabilește procentual din pensia pentru limita de vârstă sau din pensia de dezabilitate severă aflată în plată, sau recalculată, după caz. Iar pct.20 al aceluiași regulament, indică că, cuantumul pensiei de urmaș se calculează în mărime de 50% pentru fiecare urmaș.

6. Astfel, reține că, conform certificatului de căsătorie Caraman (Tobultoc) Maria și Tobultoc Ion au încheiat căsătoria la 16 mai 1964.

7. Potrivit certificatului de deces Tobultoc Ion a decedat la 26 februarie 2019. Iar conform certificatului de starea civilă din 13 martie 2019 Tobultoc Maria este văduvă.

8. Conform Legii nr.156 din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii, pensia pentru limita de vârstă pentru Tobultoc Maria este stabilită în prezent în sumă de 1 746 lei 32 bani, iar pensia pentru limita de vârstă stabilită pentru Tobultoc Ion până la deces era în sumă de 6 000 lei, deci prin decizia autorității publice de refuz în acordarea pensiei de urmaș, i-au fost încălcate drepturile garantate de Constituția Republicii Moldova și anume dreptul al pensie de urmaș conform legislației în vigoare, dreptul la un trai decent.

9. Reclamanta invocă că, s-a adresat către pârât cu o cerere prealabilă prin care a solicitat anularea deciziei de refuz nr.277 din 21 mai 2019 privind acordarea pensiei de urmaș și cu stabilirea și achitarea pensiei de urmaș pe viitor, primind la 17 iulie 2019 răspunsul nr.T-1158/19, prin care Casa Națională de Asigurări Sociale i-a respins cererea prealabilă.

10. Tobultoc Maria solicită anularea deciziei de refuz nr.277 din 21 mai 2019 privind acordarea pensiei de urmaș Mariei Tobultoc, obligarea autorității publice pârâte să stabilească și să achite pensia de urmaș din momentul solicitării, repararea prejudiciului moral în mărime de 50 000 lei, restituirea cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 5 000 lei.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

11. Prin hotărârea din 14 august 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, acțiunea depusă de Tobultoc Maria, s-a respins ca neîntemeiată.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

12. La 04 septembrie 2020, Tobultoc Maria a declarat apel motivat împotriva hotărârii din 14 august 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, solicitând casarea hotărârii cu emiterea unei noi decizii privind admiterea acțiunii.

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

13. Prin decizia din 21 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins apelul declarat de către Tobultoc Maria împotriva hotărârii din 14 august 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

14. În motivarea soluției, instanța de apel a stabilit că concluziile primei instanțe, expuse în hotărâre, corespund circumstanțelor de fapt.

15. Curtea de Apel Chișinău, a reținut în cazul de față nu sunt aplicabile prevederile art. 24, 25 alin (1) lit. a), art. 26 alin. (1) și (1¹), art. 27 alin. (1) din Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat nr. 156 din 14 octombrie 1998, deoarece defunctul Tobultoc Ion era beneficiar de pensie ca funcționar public fapt confirmat prin decizia de indexare a pensiei nr.2012/93/1/9488 din 04 aprilie 2018, în sumă totală de 5983,08 lei, și nu beneficiar de pensie pentru limita de vârstă sau de pensie de dizabilitate severă.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

16. La 17 octombrie 2022, Tobultoc Maria, reprezentată de avocatul Bagrin Aurelia a depus recurs nemotivat împotriva deciziei din 21 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău.

17. La 23 ianuarie 2023, Tobultoc Maria, reprezentată de avocatul Bagrin Aurelia a depus cerere de recurs motivată, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și pronunțarea unei noi decizii privind admiterea acțiunii înaintate de Tobultoc Maria.

ARGUMENTELE RECURSULUI

18. În motivarea recursului, a susținut instanța de apel la examinarea cauzei a emis o decizie pripită nefiind studiate minuțios actele normative în vigoare, cât circumstanțele de fapt ale cauzei, care reglementează obiectul litigiului, menționând că nu au fost luate în considerație argumentele recurentei.

19. Recurenta consideră eronată soluția instanței de fond, în condițiile în care, Curtea Constituțională, prin hotărârea cu nr. 11 din 26 mai 2022, a admis parțial sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 24 alin. (1) din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii. A recunoscut constituțional articolul 24 alin. (1) din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, în măsura în care pensia de urmaș se acordă și persoanelor indicate la articolul 25 alin. (1) din această Lege, inclusiv copilului minor și/sau soțului supraviețuitor al persoanei decedate – titular de pensie specială, care la data decesului a întrunit condițiile pentru stabilirea pensiei pentru limită de vârstă.

20. Din momentul în care s-a declarat ca fiind constituțional articolul 24 alin. (1) din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 doar în măsura în care pensia de urmaș se acordă și persoanelor indicate la articolul 25 alin. (1) din această Lege, inclusiv copilului minor și/sau soțului supraviețuitor al persoanei decedate – titular de pensie specială, care la data decesului a întrunit condițiile pentru stabilirea pensiei pentru limită de vârstă, rezultă că această norma a dispărut din fondul legislativ, iar Casa Teritorială de Asigurări Sociale este obligată să calculeze pensie de urmaș și persoanelor indicate la art. 25 alin. (1) din Lege, adică recurenteii Tobultoc Maria, în calitate de soție supraviețuitoare a lui Tobultoc Ion.

21. Acesta întrunea condițiile pentru stabilirea pensiei pentru limita de vârstă, însă a refuzat-o deoarece era mai mică decât pensia în calitate de funcționar public.

22. Curtea de apel eronat a considerat că, Tobultoc Maria nu întrunește condițiile prevăzute de art. 24 din Lege pentru calcularea pensiei de urmaș, deoarece defunctul Tobultoc Ion era beneficiar de pensie ca funcționar public și nu era beneficiar de pensie pentru limita de vârstă sau de pensie de dizabilitate severă.

23. Notează că, în conformitate cu art. 24 alin. (1) din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, pensia de urmaș se acordă dacă persoana decedată beneficia de pensie pentru limită de vârstă sau de pensie de dizabilitate ori îndeplinea condițiile pentru obținerea unei pensii de dizabilitate prevăzute la capitolul II secțiunea din prezenta lege.

24. Astfel, consideră recurenta că, a fost aplicată o lege declarată neconstituțională, și, prin urmare, nu poate fi aplicată în cazurile care pot apărea după adoptarea hotărârii în discuție.

25. Reieșind din cele relevate, recurenta apreciază că fiind neîntemeiată soluția instanței de fond, cât și a instanței de apel, iar actul judecătoresc - hotărârea / decizia, emisă pe prezenta pricină este pasibilă casării integrale, cu emiterea de către instanța de recurs a unei noi decizii de admiterea integrală a acțiunii.

26. Prin referința depusă la 02 februarie 2023 Casa Națională de Asigurări Sociale, a solicitat respingerea recursului cu menținerea deciziei din 21 septembrie 2022 a Curții de apel Chișinău.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

27. Art. XI alin.(3) din Legea nr.246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție):

”Recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului”.

28. Legea pentru modificarea unor acte normative (aspecte de procedură privind activitatea instanțelor judecătorești) nr. 224 din 31.07.2024 (în vigoare 16.08.2024), art. 13 din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție nr. 64 din 30.03.2023 (în vigoare 06.04.2023), s-a completat cu alineatul (51) cu următorul cuprins:

„Până la începerea activității Curții Supreme de Justiție în noua componentă, președintele Curții formează completele de judecată. Curtea Supremă de Justiție va examina în complete de 3 judecători cererile de recurs, cererile de recurs în anulare și cererile de revizuire, care au fost inițial repartizate spre examinare completelor din 5 judecători. Acestea vor fi examinate de completul de judecători din care face parte judecătorul raportor.”

29. Art.244 alin.(1) din Codul administrativ (în vigoare până la 1 septembrie 2023):

„Hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs”.

30. Art. 245 din Codul administrativ (în vigoare până la 1 septembrie 2023) prevede:

„(1) Recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Instanța de apel transmite neîntârziat Curții Supreme de Justiție recursul împreună cu dosarul judiciar.

(2) Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel” .

31. Art.248 alin.(1) lit. a) din Codul administrativ (în vigoare până la 1 septembrie 2023) reglementează că:

„În urma examinării recursului, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii: respinge recursul și menține hotărârea și/sau decizia”.

32. Art. 21 alin (1) Codul administrativ (în vigoare până la 1 septembrie 2023):

„Autoritățile publice și instanțele de judecată competente trebuie să acționeze în conformitate cu legea și alte acte normative.”

33. Art. 22 alin (1) Codul administrativ (în vigoare până la 1 septembrie 2023):

„Autoritățile publice și instanțele de judecată competente cercetează starea de fapt din oficiu. Acestea stabilesc felul și volumul cercetărilor și nu sunt legate nici de expunerile participanților, nici de cererile lor de reclamare a probelor.”

34. Art. 189 alin (1) Codul administrativ (în vigoare până la 1 septembrie 2023):

„Orice persoană care revendică încălcarea unui drept al său prin activitatea administrativă a unei autorități publice poate înainta o acțiune în contencios administrativ.”

35. Art. 194 alin.(2) din Codul administrativ prevede:

„În procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material”.

36. Art. 244 alin. (2) coroborate cu art. 231 alin. (2) din Codul administrativ:

„Pentru procedura de recurs se aplică corespunzător prevederile cap. III din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva. Pentru procedura în apel se aplică corespunzător prevederile cap. II din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.”

37. Art. 219 alin. (1)-(3) din Codul administrativ prevede:

„Instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți.

Instanța de judecată depune eforturi pentru înlăturarea greșelilor de formă, explicarea cererilor neclare, depunerea corectă a cererilor, completarea datelor incomplete și pentru depunerea tuturor declarațiilor necesare constatării și aprecierii stării de fapt. Instanța de judecată indică asupra aspectelor de fapt și de drept ale litigiului care nu au fost discutate de participanții la proces.

Instanța de judecată nu are dreptul să depășească limitele pretențiilor din acțiune, însă, totodată, nu este legată de textul cererilor formulate de participanții la proces.”

38. Art. 247 din Codul administrativ prevede:

„Curtea Supremă de Justiție examinează și soluționează recursul fără ședință de judecată. Dacă consideră necesar, Curtea Supremă de Justiție poate decide citarea participanților la proces.”

39. Art. 9 din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998:

„În sistemul public, se acordă următoarele categorii de pensii: a) pensie pentru limită de vârstă; b) pensie de dizabilitate; c) pensie de urmaș; d) pensie specială; e) pensie anticipată pentru carieră lungă.”

40. Art. 24 alin. (1) din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998:

„Pensia de urmaș se acordă dacă persoana decedată beneficia de pensie pentru limită de vârstă sau de pensie de dizabilitate ori îndeplinea condițiile pentru obținerea unei pensii de dizabilitate prevăzute la capitolul II secțiunea 3 din prezenta lege.”

Art. 25 alin. (1) lit. a) din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998:

„Se stabilește pensie de urmaș copiilor pînă la vîrsta de 18 ani sau, dacă își continuă studiile în instituții de învățămînt de zi (secundar, mediu de specialitate și superior), pînă la terminarea acestora, fără a depăși vîrsta de 23 de ani.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

41. Referitor la termenul de declarare a recursului, prevăzut de art. 245 alin.(1) și (2) din Codul administrativ (în redacția legii în vigoare până la operarea modificărilor prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 1 septembrie 2023), Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că, Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia la 21 septembrie 2022.

42. Din materialele cauzei rezultă că, instanța de apel a expediat la adresa de e-mail a participanților la proces copia dispozitivului deciziei din 21 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău la data de 27 septembrie 2022, iar decizia motivată la 21 decembrie 2022, fapte confirmate prin extrasele din poșta electronică, anexate la dosar.

43. Astfel, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că recurentul s-a conformat dispozițiilor art. 245 din Codul administrativ și a depus în termen recursul la 17 octombrie 2022, iar motivarea recursului la 20 ianuarie 2023.

44. Verificând argumentele invocate în recurs, prin prisma materialelor din dosar, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție a ajuns la concluzia de a respinge recursul, și menține decizia instanței de apel, din considerentele ce urmează.

45. Din cumulul probatoriu administrat speței, rezultă că la 16 mai 1964, Tobultoc Ion și Caraman (Tobultoc) Maria au încheiat căsătoria fapt confirmat prin certificatul de căsătorie (f.d.21).

46. La 26 februarie 2019, Tobultoc Ion a decedat, fapt confirmat prin certificatul de deces seria DC-IV 1716352 anexat la materialele cauzei (f.d.19).

47. La 13 martie 2019, reclamantei i s-a eliberat certificatul privind starea civilă seria SC-I 0240643, conform căruia ultima este văduvă (f.d.20).

48. Ca urmare, la 28 mai 2019, reclamanta a depus cerere către Casa Teritorială de Asigurări Sociale sectorul Buiucani cu solicitarea de a-i fi stabilită pensia de urmaș.

49. Conform răspunsul nr.T1458/19 eliberat de către Casa Națională de Asigurări Sociale, începând cu 23.08.1995 Maria Tobultoc beneficiază de pensie pentru limită de vârstă, în mărime de 1675,82 lei lunar.

50. La 28 mai 2019, reclamanta s-a adresat cu cerere către Casa Teritorială de Asigurări Sociale sectorul Buiucani cu solicitarea de a-i fi stabilită pensia de urmaș.

51. Ca urmare a adresării Mariei Tobultoc din 13 martie 2019 la Casa Teritorial de Asigurări Sociale Buiucani, a fost examinată oportunitatea transferului de la pensia pentru limită de vârstă la pensia de urmaș, în legătură cu decesul soțului. Deoarece la momentul decesului soțului Tobultoc Ion, Tobultoc Maria era beneficiară de pensia ca funcționar public, pensia de urmaș a fost determinată în mărime de 50% din pensia potențială pentru gradul sever (gradul I) de dizabilitate și a constituit 384,38 lei lunar, care este mai mică decât pensia de 1675,82 lei de care Maria Tobultoc beneficiază, astfel, transferul este inoportun.

52. La 17 iulie 2019, Casa Națională de Asigurări Sociale a respins cererea prealabilă, motivând că, începând cu 23 august 1995 Tobultoc Maria beneficiază de pensie pentru limită de vârstă. Pensia a fost calculată și recalculată conform modificărilor introdus în legislația de pensionare pe baza coeficientului individual al salariului din cele mai favorabile 60 luni consecutive (1987 - 1991) - 1,69669 și vechimea în muncă de 36,8 ani, cuantumul căreia după indexarea de la 01.04.2018 constituia - 1675,82 lei lunar. Potrivit art.11 al Legii privind sistemul public de pensii nr. 156-XIV din 14.10.1998, în cazul în care asiguratul îndeplinește condițiile pentru obținerea mai multor categorii de pensii, el poate opta pentru o singură categorie.

53. Ca urmare, la 5 august 2019, Tobultoc Maria, a depus în instanța de contencios administrativ acțiune împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, solicitând anularea deciziei de refuz nr.277 din 21 mai 2019 privind acordarea pensiei de urmaș Mariei Tobultoc, obligarea să-i stabilească și să-i achite pensia de urmaș din momentul solicitării, repararea prejudiciului moral în mărime de 50 000 lei, restituirea cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 5 000 lei, care prin hotărârea supusă apelului a fost respinsă, ca neîntemeiată.

54. Fiind investită cu judecarea cauzei, prima instanță a respins cererea de chemare în judecată depusă de Tobultoc Maria.

55. Judecând apelul depus de Tobultoc Maria, instanța de apel a respins apelul și a menținut hotărârea primei instanțe.

56. Efectuând controlul judiciar al deciziei din 21 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău și al hotărârii din 14 august 2020 a Judecătoriei Chișinău sediul Râșcani, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată, relevă că, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea mult aspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege. Nici un fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor.

57. Fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficientă pentru soluționarea cauzei.

58. Ca rezultat al aprecierii probelor, instanța judecătorească este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele. Proba este declarată ca fiind veridică dacă instanța constată prin cercetare și comparare cu alte probe că datele pe care le conține corespund realității.

59. În aceeași ordine de idei, potrivit jurisprudenței stabilite, CEDO a învederat că unul din principiile legate de administrarea corectă a justiției se referă la hotărârile instanțelor de judecată, care ar trebui să explice în mod adecvat raționamentele pe care se bazează. Măsura în care se aplică această obligație de motivare poate varia în funcție de natura deciziei și trebuie determinată în funcție de circumstanțele cauzei (a se vedea *Moreira Ferreira*, ibidem, parag. 84; *Orlen Lietuva LTD. vs Lituania*, 29 ianuarie 2019, parag. 82).

60. La caz, instanța de recurs reține că, obiect al examinării prezentei cauze în instanța de contencios administrativ îl constituie verificarea legalității actului administrativ individual defavorabil al Casei Naționale de Asigurări Sociale privind respingerea cererii reclamantului Tobultoc Maria de a-i fi stabilită și achitată pensia de urmaș din pensia întreținătorului decedat.

61. Sub acest aspect este notabil că, articolul 9 din Legea privind sistemul public de pensii nr.156 din 14 octombrie 1998 prevede că în sistemul public, se acordă următoarele categorii de pensii: a) pensie pentru limită de vârstă; b) pensie de dizabilitate; c) pensie de urmaș; d) pensie specială; e) pensie anticipată pentru limită de vârstă.

62. Conform art.24 alin.(1) din Legea privind sistemul public de pensii nr.156 din 14 octombrie 1998, pensia de urmaș se acordă dacă persoana decedată beneficia de pensie pentru limită de vârstă sau de pensie de dizabilitate ori îndeplinea condițiile pentru obținerea unei pensii de dizabilitate prevăzute la capitolul II secțiunea 3 din prezenta lege.

63. Remarcabil este că, redacția actuală a alin. (1) al art.24 din Legea privind sistemul public de pensii nr.156 din 14 octombrie 1998 a fost modificată prin Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 290 din 16 decembrie 2016.

64. Din conținutul notei-informative la proiectul de Lege nr.290 din 16 decembrie 2016, în special a modificărilor operate la Legea privind sistemul public de pensii nr.156 din 14 octombrie 1998 rezultă că, scopul prezentului proiect de lege constă în sporirea gradului de protecție socială a pensionarilor pentru a le asigura un trai decent, modificările introduse având la bază garantarea principiului echității sociale, contributivității, egalității și non-discriminării.

65. Astfel, unul din obiectivele urmărite prin introducerea acestor modificări a fost reducerea inechităților din sistemul de asigurări sociale, crearea unui sistem echitabil, sustenabil, transparent și sporirea beneficiilor în vederea asigurării unui trai decent.

66. Colegiul denotă din prevederile Legii privind sistemul public de pensii nr.156 din 14 octombrie 1998 că, asigurările sociale de stat intervin în anumite circumstanțe, atât în cazul în care o persoană atinge vârsta de pensionare, precum și cazul în care este necesară acordarea unui quantum suficient copiilor și/sau soțului/soției pentru a acoperi cheltuielile materiale pentru existența în urma decesului susținătorului. Această obligație asumată de asigurările sociale de stat este prevăzută în Secțiunea 4 din Legea privind sistemul public de pensii, fiind reglementată la art.24-27 din Legea privind sistemul public de pensii nr.156 din 14 octombrie 1998.

67. În corespundere cu art.25 alin.(1) lit. a) din Legea privind sistemul public de pensii nr.156 din 14 octombrie 1998, pensia de urmaș se stabilește copiilor până la vârsta de 18 ani sau, dacă își continuă studiile în instituții de învățământ de zi (secundar, mediu de specialitate și superior), până la terminarea acestora, fără a depăși vârsta de 23 de ani.

68. Astfel, art. 25 alin. (1) lit. a) din Legea privind sistemul public de pensii nr.156 din 14 octombrie 1998 stabilește prima condiție materială în care copilul poate beneficia de pensia de urmaș din pensia părintelui decedat.

69. A doua condiție materială este impusă de art. 24 alin. (1) din Legea privind sistemul public de pensii nr.156 din 14 octombrie 1998, și anume că pensia de urmaș se acordă dacă persoana decedată beneficia de pensie pentru limită de vârstă sau de pensie de dizabilitate ori îndeplinea condițiile pentru obținerea unei pensii de dizabilitate prevăzute la capitolul II secțiunea 3 din prezenta lege.

70. Pentru a explica sensul acestei dispoziții, este necesar de a o compara cu prevederile art. 24 alin. (1) până la modificările operate prin Legea 290/2016, care prevedeau că pensia de urmaș se acordă dacă persoana

decedată era pensionar sau îndeplinea condițiile pentru obținerea unei pensii în conformitate cu prezenta lege.

71. Pornind de la raționamentul explicit al legiuitorului dedus din prevederile art. 24-27 din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998, modificată în anul 2016, pensia de urmaș urmează a fi acordată doar în două situații exhaustiv definite de legiuitor, și anume dacă persoana decedată beneficia de pensie pentru limita de vârstă, adică a împlinit vârsta prevăzută la art. 41 alin. (1), sau beneficiază de o pensie de dizabilitate.

72. La 26 mai 2022, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a examinat excepția de neconstituționalitate a articolului 24 alin.(1) din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998 (condițiile de acordare a pensiei de urmaș).

73. Astfel, prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 11 din 26 mai 2022 (dosarul nr.158g/2021) s-a constatat că, prin excluderea de la beneficiul plății pensiei de urmaș al persoanelor indicate la articolul 25 alin.(1) din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, succesoare ale persoanei decedate - titular de pensie specială, care la data decesului a întrunit condițiile pentru stabilirea pensiei pentru limită de vârstă se încalcă articolele 16 și 47 din Constituție. Curtea a recunoscut constituțional articolul 24 alin. (1) din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998, în măsura în care pensia de urmaș se acordă și persoanelor indicate la articolul 25 alin. (1) din această Lege, inclusiv copilului minor și/sau soțului supraviețuitor al persoanei decedate - titular de pensie specială, care la data decesului a întrunit condițiile pentru stabilirea pensiei pentru limită de vârstă.

74. Totodată, Curtea Constituțională a dispus că, până la modificarea cadrului normativ, vor avea dreptul la pensia de urmaș persoanele indicate la articolul 25 alin. (1) din Legea nr.156 din 14 octombrie 1998, inclusiv copilul minor și/sau soțul supraviețuitor al persoanei decedate - titular de pensie specială, care la data decesului a întrunit condițiile pentru stabilirea pensiei pentru limită de vârstă. În acest caz pensia de urmaș se va calcula din mărimea pensiei pentru limită de vârstă.

75. Curtea a precizat că, această soluție este una provizorie și va acționa până când vor fi operate modificările de rigoare în legislație, în conformitate cu considerentele acestei Hotărâri.

76. Astfel, în condițiile speței și având în vedere dezideratele Curții Constituționale reținute în hotărârea nr.11 din 26 mai 2022, este în afara oricărui dubiu că, refuzul Casei Naționale de Asigurări Sociale de a-i stabili reclamantei pensia de urmaș din pensia specială a întreținătorului decedat este legal și întemeiat.

77. Instanța de recurs notează că, în sensul hotărârii Curții Constituționale nr. 11 din 26 mai 2022, reclamanta ar putea pretinde la pensia de urmaș a întreținătorului titular de pensie, în cazul în care la data decesului acesta a întrunit condițiile pentru stabilirea pensiei pentru limită de vârstă, dar nicidecum nu din pensia specială de care a beneficiat întreținătorul decedat.

78. Pe cale de consecință, având în vedere interpretarea și aplicarea corectă a prevederilor legii materiale atât de către prima instanță, cât și de către instanța de apel, instanța de recurs conchide că actele judecătorești de dispoziție emise de acestea urmează a fi menținute, iar recursul lui Tobultoc Maria a fi respins, ca fiind neîntemeiat.

79. În conformitate cu art. 6 § 1 din CEDO, orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărâ, fie asupra încălcării drepturilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

80. Instanța nu se expune asupra fiecărui argument invocat de participanții la proces, ținând cont de Avizul nr.11 din 2008 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni, în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, din care rezultă că, motivarea hotărârii nu trebuie înțeleasă ca necesitând un răspuns la fiecare argument invocat.

81. Or, potrivit jurisprudenței Curții Europene, pentru a răspunde cerințelor procesului echitabil, motivarea trebuie să evidențieze că, judecătorul a examinat chestiunile esențiale prezentate și nu trebuie interpretată ca impunând un răspuns detaliat la fiecare argument (Van de Hurk vs Țările de Jos, 19 aprilie 1994 , pct.61, seria A, nr.288).

82. Din considerentele menționate, completul Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul, și a menține decizia instanței de apel.

83. Finalmente, Completul de judecată învederează că, soluția asupra fondului cauzei, la care a ajuns instanța de recurs, este compatibilă cu prevederile articolului 6 § 1 CEDO, fiind prevăzută de art. 248 alin.(1) lit. a) Cod administrativ, potrivit căruia examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă decizie prin care respinge recursul și menține decizia instanței de apel.

84. În conformitate cu art. 248 alin. (1) lit. a) și art. 248 alin. (3) din Codul administrativ,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Respinge recursul depus de către Tobultoc Maria.

Menține decizia din 21 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, și hotărârea din 14 august 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, emise

în cauza de contencios administrativ depusă de Tobultoc Maria împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind anularea actelor administrative individuale defavorabile și obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil.

Decizia este irevocabilă.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Diana Stănilă

Ion Malanciuc